

رسالة محمد

دانشکده مدیریت کشاورزی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته
ترویج و آموزش کشاورزی

بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در بین نخل داران شهرستان ایرانشهر

پژوهش و نگارش:

نعیمه میرزاد

استاد راهنما:

دکتر احمد عابدی سروستانی

استاد مشاور:

دکتر غلامحسین عبدالله زاده

تابستان ۱۳۹۳

تعهدنامه پژوهشی

نظر به اینکه انجام فعالیت‌های پایان‌نامه‌های تحصیلی با بهره‌گیری از حمایت‌های علمی، مالی و پشتیبانی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان صورت می‌پذیرد، به منظور رعایت حقوق دانشگاه، نسبت به رعایت موارد زیر متعهد می‌شوم:

۱. این گزارش حاصل فعالیت‌های علمی- پژوهشی و دانش و آگاهی نگارنده است مگر آنکه در متن به نویسنده یا پدید آورنده اثر ارجاع داده شده باشد.
۲. چاپ هر تعداد نسخه از پایان‌نامه با کسب اجازه کتبی از مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه خواهد بود.
۳. انتشار نتایج پایان‌نامه به هر شکل (از قبیل کتاب، مقاله و همایش) با اطلاع و کسب اجازه کتبی از استاد راهنما خواهد بود. نام کامل دانشگاه:
به فارسی: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان
و به انگلیسی: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources
در بخش آدرس‌دهی درج خواهد شد.
۴. در انتشار نتایج پایان‌نامه در قالب اختراع، اکتشاف و موارد مشابه، نام کامل دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان به عنوان عضو حقوقی در انتهای فهرست اسامی درج گردد.
۵. تعیین ترتیب اسامی نویسندگان در انتشار نتایج مستخرج از پایان‌نامه و هر گونه تفاوت احتمالی در آن با فهرست مصوب اسامی هیات راهبری پایان‌نامه با تایید استاد راهنمای اول خواهد بود.

اینجانب **نعیمه میرزاد** دانشجوی رشته **ترویج و آموزش کشاورزی مقطع کارشناسی ارشد** تعهدات فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده و به آن ملتزم می‌شوم.

نام و نام خانوادگی و امضاء

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار و از خودگذشتگی.....

به پاس عاطفه سرشار و گرمای امید بخش وجودشان که در این سردترین روزگار ان بهترین پشتیبان

است.....

به پاس قلب های بزرگشان که فریادس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت می-

گراید.....

و به پاس محبت های بی درنیشان که هرگز فروکش نمی کند.....

این مجموعه را به پدر و مادر عزیزم تقدیم می کنم...

شاید نشانی باشد از پاس

مشکر و قدردانی

من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق

تقدیم به:

معلمان فریخته ای که صادقانه و عاشقانه تلاش می کنند تا تقالی دانسته بار به تقادی اندیشه با تبدیل سازند.

با سپاس فراوان از لطف خدای مهربان. انسان را به زیور دانش آراست تا با اندیشیدن و تامل راه درست زیستن را بیاموزد.

و وظیفه خودی دانم صمیمانه ترین مراتب قدردانی را تقدیم محضر یکایک عزیزانی نمایم که به نحوی در تکمیل این پیمان نامه مرایاری نمودند.

باشکر از دو استاد بزرگوارم که شایسته تی هر نوع سپاس، تجلیل و تکریم اند؛

جناب آقای دکتر احمد عابدی سروستانی؛ استاد راهنمای ارجمند که با ایجاد عشق به نوشتن، صبورانه، باارایه سی رهنمودها، انتقادها و پیشنهادهایشان،

در تمامی مراحل اجرایی پیمان نامه مراحمایت و تشویق نمودند و جناب آقای دکتر غلامحسین عبدالله زاده استاد مشاور محترم که با نظرهای اصلاحی

ارزنده ی خود، ضمن دلگرمی بنده، موجب تکمیل این اثر شدند.

از استاد محترم جناب آقای دکتر ابوالقاسم شریف زاده و جناب آقای دکتر محمد رضا محبوبی نه تنها به خاطر این که داور سی این پیمان نامه را

قبول زحمت نمودند، بلکه به خاطر درسی که از ایشان آموختم پاسگزارم.

در پیمان بر خود لازم می دانم از پدر، مادر، خواهر، برادر و همه دوستان و بهکلاسی های عزیزم؛ به ویژه جناب مهندس حسینی که صادقانه در طول

اجرایی دوره ی آموزشی پژوهش حاضر، مراهمرایی نمودند صمیمانه قدردانی نمایم.

چکیده

کشاورزی یکی از بخش‌های پرخطر از نظر سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. بنابراین لازم است راهکارهای مناسب برای مدیریت خطر به عنوان یکی از ضرورت‌های توسعه بخش کشاورزی دنبال گردد. در این راستا، ترویج بیمه محصولات کشاورزی یکی از راهکارهای پیشنهادی است که می‌تواند موجب دلگرمی بیشتر کشاورزان جهت ادامه کار در بخش کشاورزی را فراهم سازد. نخل‌داری و تولید خرما به عنوان یکی از مشاغل مهم در مناطق گرمسیری کشور از این موضوع مستثنی نیست. بهمین دلیل، شناسایی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی می‌تواند به حفظ، ترویج و توسعه نخل‌داری و کشت خرما در کشور کمک نماید. در این راستا، تحقیق حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه در بین کشاورزان نخل‌دار شهرستان ایرانشهر به انجام رسید. تحقیق حاضر توصیفی-همبستگی می‌باشد و با فن پیمایش انجام شد. جمعیت مورد مطالعه شامل خرماکاران شهرستان ایرانشهر به تعداد ۳۰۰۰ نفر بود. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۴۵ نفر برآورد گردید. نمونه‌گیری به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انجام گردید که در آن، ۱۶۵ نفر نخل‌دار بیمه‌نشده و ۱۸۰ نفر بیمه‌شده از ۱۵ روستا به عنوان نمونه مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که روایی آن توسط اعضای کمیته تحقیق و کارشناسان بانک و شرکت بیمه شهرستان ایرانشهر مورد تایید قرار گرفت. برای بررسی پایایی ابزار سنجش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید که میزان آن برای بخش‌های مختلف پرسشنامه برابر ۰/۸۰ بدست آمد. نتایج نشان داد که افراد پذیرنده بیمه محصولات کشاورزی از سطح تحصیلات بالاتر، میزان تولید خرما بیشتر، نگرش مساعدتر نسبت به بیمه محصولات کشاورزی، آینده‌نگری بیشتر، ریسک‌پذیری بیشتر، آگاهی بیشتر نسبت به بیمه و تعهد بیشتر نسبت به بانک برخوردارند و درختان باغ نخل آنها مسن‌تر از افراد نپذیرنده بیمه محصولات کشاورزی می‌باشد. در مقابل، افراد نپذیرنده بیمه محصولات کشاورزی سابقه بیشتری در کشت خرما، فاصله بیشتری تا بانک کشاورزی و میزان مصرف بیشتری از خرما تولید دارند. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون لجستیک نشان داد که پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در بین نخل‌داران را می‌توان بر اساس متغیرهای شناخت کارشناس بیمه، داشتن شغل غیر کشاورزی، نگرش نسبت به بیمه محصولات کشاورزی، تعداد افراد تحت سرپرستی، آگاهی نسبت به بیمه، ریسک‌پذیری، سن، فاصله منزل تا بانک و بدهی به بانک پیش‌بینی کرد.

کلمات کلیدی: بیمه محصولات کشاورزی، کشاورزان نخل‌دار، شهرستان ایرانشهر

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات

۲	۱-۱- مقدمه.....
۳	۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۴	۳-۱- بیان مسئله.....
۶	۴-۱- اهداف تحقیق.....
۶	۴-۱-۱- هدف کلی.....
۶	۴-۲-۱- اهداف جزئی.....
۶	۵-۱- پرسش های تحقیق.....
۷	۶-۱- محدوده های تحقیق.....
۷	۷-۱- محدودیت های تحقیق.....
۸	۸-۱- مراحل اجرایی تحقیق.....

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۰	۱-۲- مقدمه.....
۱۰	۲-۲- خرما و اهمیت آن در توسعه کشاورزی.....
۱۲	۳-۲- مفهوم ریسک (خطرپذیری).....
۱۳	۴-۲- منابع ریسک و عدم حتمیت در کشاورزی.....
۱۴	۵-۲- روش ها و چگونگی تصمیم گیری کشاورزان در شرایط ادراک ریسک.....
۱۴	۵-۲-۱- پیشگیری از ریسک.....
۱۵	۵-۲-۲- تعدیل ریسک.....
۱۵	۵-۲-۳- پذیرش ریسک.....
۱۵	۵-۲-۴- انتقال ریسک.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	۶-۲- مفاهیم بیمه محصولات کشاورزی.....
۱۷	۷-۲- اهمیت بیمه محصولات کشاورزی.....
۱۸	۸-۲- جایگاه بیمه محصولات کشاورزی و دامی در اقتصاد کشاورزی و ملی.....
۱۹	۹-۲- اثرات اجتماعی بیمه محصولات کشاورزی.....
۲۰	۱۰-۲- نقش بیمه محصولات کشاورزی در توسعه.....
۲۱	۱۱-۲- نقش بیمه محصولات کشاورزی در مدیریت ریسک.....
۲۳	۱۲-۲- برخی امتیازات بیمه محصولات کشاورزی.....
۲۳	۱۳-۲- انواع نظام‌های بیمه کشاورزی.....
۲۴	۱۴-۲- انواع بیمه محصولات کشاورزی در ایران.....
۲۴	۱-۱۴-۲- بیمه هزینه تولید.....
۲۴	۲-۱۴-۲- بیمه ارزش تولید.....
۲۴	۳-۱۴-۲- بیمه تضمین تولید یا بیمه عملکرد.....
۲۴	۱۵-۲- بیمه محصولات کشاورزی و ترویج کشاورزی.....
۲۵	۱۶-۲- مشکلات بیمه کشاورزی.....
۲۶	۱۷-۲- صندوق بیمه محصولات کشاورزی.....
۲۷	۱۸-۲- اهداف و وظایف صندوق بیمه.....
۲۸	۱۹-۲- بیمه کشاورزی در جهان.....
۲۸	۲۰-۲- تجارب جهانی در زمینه بیمه محصولات کشاورزی.....
۳۰	۲۱-۲- بیمه کشاورزی در ایران.....
۳۲	۲۲-۲- مطالعات صورت گرفته در ایران.....
۴۰	۲۳-۲- مطالعات صورت گرفته در خارج از کشور.....
۴۳	۲-۲۴- الگوهای پذیرش نوآوری و عوامل تاثیرگذار بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی.....
۴۵	۲-۲۵- چارچوب نظری تحقیق.....

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل سوم: روش تحقیق

۵۰	۱-۳- مقدمه.....
۵۰	۲-۳- روش تحقیق.....
۵۰	۳-۳- ابزار سنجش و جمع آوری اطلاعات.....
۵۱	۴-۳- متغیرهای تحقیق و تعاریف عملیاتی آنها.....
۵۳	۵-۳- سوالات تحقیق.....
۵۳	۶-۳- جمعیت و نمونه.....
۵۴	۷-۳- معرفی منطقه مورد مطالعه.....
۵۶	۸-۳- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۵۶	۱-۸-۳- آمار توصیفی.....
۵۶	۲-۸-۳- آمار استنباطی.....
۵۶	۱-۲-۸-۳- آزمون t.....
۵۶	۲-۲-۸-۳- آزمون من وایتنی.....
۵۶	۳-۲-۸-۳- آزمون کای اسکویر.....
۵۷	۴-۲-۸-۳- رگرسیون لجستیک.....

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق

۶۰	۱-۴- مقدمه.....
۶۰	۲-۴- آمار توصیفی پاسخگویان.....
۶۰	۱-۲-۴- سن.....
۶۱	۲-۲-۴- جنسیت.....
۶۱	۳-۲-۴- وضعیت تاهل.....
۶۱	۴-۲-۴- میزان تحصیلات.....
۶۲	۵-۲-۴- تعداد فرزندان.....
۶۲	۶-۲-۴- تعداد افراد تحت سرپرستی.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶۳	۷-۲-۴- وضعیت مسکن.....
۶۳	۸-۲-۴- وسیله نقلیه.....
۶۴	۹-۲-۴- تعداد وسیله نقلیه.....
۶۴	۱۰-۲-۴- دارا بودن دام.....
۶۴	۱۱-۲-۴- تعداد دام سبک.....
۶۵	۱۲-۲-۴- تعداد دام سنگین.....
۶۵	۱۳-۲-۴- میزان تولید خرما.....
۶۶	۱۴-۲-۴- میزان فروش خرما.....
۶۶	۱۵-۲-۴- میزان مصرف خرما.....
۶۷	۱۶-۲-۴- سطح زیر کشت.....
۶۸	۱۷-۲-۴- کشت آبی.....
۶۸	۱۸-۲-۴- کشت دیم.....
۶۹	۱۹-۲-۴- سن درختان.....
۶۹	۲۰-۲-۴- تعداد درختان باغ.....
۷۰	۲۱-۲-۴- سابقه کشت.....
۷۱	۲۲-۲-۴- شغل غیر کشاورزی.....
۷۱	۲۳-۲-۴- نوع واریته خرما.....
۷۲	۲۴-۲-۴- نوسانات میزان محصول.....
۷۲	۲۵-۲-۴- نوع نظام کشاورزی.....
۷۳	۲۶-۲-۴- میزان درآمد.....
۷۳	۲۷-۲-۴- دریافت وام و تسهیلات برای خرماکاری.....
۷۴	۲۸-۲-۴- میزان وام دریافتی.....
۷۴	۲۹-۲-۴- تعداد دفعات دریافت وام.....
۷۵	۳۰-۲-۴- محل دریافت وام.....
۷۶	۳۱-۲-۴- فاصله منزل تا بانک.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۶	۳۲-۲-۴- میزان بدهی به بانک.....
۷۷	۳۳-۲-۴- مالکیت باغ.....
۷۷	۳۴-۲-۴- دریافت کمک‌های بلاعوض.....
۷۸	۳۵-۲-۴- میزان دریافت کمک‌های بلاعوض.....
۷۸	۳۶-۲-۴- عضویت در نهاده‌ها.....
۷۹	۳۷-۲-۴- برگزاری دوره آموزشی.....
۸۰	۳۸-۲-۴- آشنایی با کارشناس بیمه.....
۸۰	۳۹-۲-۴- کانال ارتباطی شخصی.....
۸۱	۴۰-۲-۴- منابع ارتباطی جمعی.....
۸۱	۴۱-۲-۴- اطلاع از یارانه بیمه.....
۸۱	۴۲-۲-۴- تاثیر پرداخت یارانه در پذیرش بیمه.....
۸۲	۴۳-۲-۴- پاسخگویی صندوق بیمه به خواسته‌ها و مشکلات.....
۸۲	۴۴-۲-۴- میزان پاسخگویی صندوق بیمه به خواسته‌های کشاورز.....
۸۳	۴۵-۲-۴- دریافت غرامت.....
۸۳	۴۶-۲-۴- تعداد دفعات دریافت غرامت.....
۸۴	۴۷-۲-۴- میزان رضایت از غرامت دریافتی.....
۸۵	۴۸-۲-۴- نوع پرداخت غرامت.....
۸۵	۴۹-۲-۴- آگاهی از نرخ حق بیمه.....
۸۵	۵۰-۲-۴- میزان نرخ حق بیمه.....
۸۶	۵۱-۲-۴- عادلانه بودن میزان نرخ حق بیمه.....
۸۷	۵۲-۲-۴- نگرش نسبت به بیمه محصولات کشاورزی.....
۸۷	۵۳-۲-۴- تعهد نسبت به بانک.....
۸۸	۵۴-۲-۴- آینده‌نگری.....
۸۹	۵۵-۲-۴- آگاهی نسبت به بیمه.....
۸۹	۵۶-۲-۴- ریسک‌پذیری.....
۹۰	۵۷-۲-۴- رضایت از بیمه محصولات کشاورزی.....

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
-------	------

۴-۲-۵۸- توصیف نقش مؤلفه‌های ارتباطی بر گروه پذیرنده بیمه.....	۹۱
۴-۳- آمار استنباطی	۹۲
۴-۳-۱- مقایسه نگرش، تعهد، آینده‌نگری، ریسک‌پذیری و آگاهی نسبت به بیمه در بین گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه (آزمون t).....	۹۳
۴-۳-۲- مقایسه ویژگی‌های فردی، زراعی، اقتصادی و ارتباطی در بین گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه (آزمون من‌وایتنی).....	۹۷
۴-۳-۳- مقایسه ویژگی‌های فردی، زراعی، اقتصادی و ارتباطی در بین گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه (آزمون کای اسکویر).....	۹۸
۴-۳-۴- پیش‌بینی عوامل تبیین‌کننده پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در بین کشاورزان نخل‌دار	۱۰۰
۴-۳-۵- تبیین مدل رگرسیونی لوجستیک.....	۱۰۰
۴-۳-۶- ارزیابی مدل (نیکویی برازش).....	۱۰۳

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۵-۱- مقدمه.....	۱۰۸
۵-۲- خلاصه	۱۰۸
۵-۳- ویژگی‌های توصیفی پاسخگویان.....	۱۰۸
۵-۴- نگرش، تعهد کشاورز به بانک، آینده‌نگری، آگاهی و ریسک‌پذیری در بین پاسخگویان.....	۱۰۹
۵-۵- مقایسه نگرش، تعهد، آینده‌نگری، آگاهی و ریسک‌پذیری در بین گروه‌های پذیرنده و نپذیرنده بیمه (آزمون t).....	۱۱۰
۵-۶- مقایسه ویژگی‌های فردی، زراعی، اقتصادی و ارتباطی در بین گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه (آزمون t).....	۱۱۱
۵-۷- پیش‌بینی پذیرش بیمه محصولات کشاورزی	۱۱۳
۵-۸- پیشنهادات	۱۱۶
۵-۸-۱- پیشنهادهای کاربردی.....	۱۱۶
۵-۸-۲- پیشنهادهای پژوهشی.....	۱۱۸
منابع.....	۱۲۰

فهرست جدول‌ها

صفحه

عنوان

۴۷	جدول (۱-۲) چارچوب نظری تحقیق.....
۵۰	جدول (۱-۳) ضرایب آلفای کرونباخ برای محاسبه پایایی ابزار تحقیق.....
۵۱	جدول (۲-۳) متغیرهای فردی، زراعی، اقتصادی و ترویجی پرسشنامه همراه با تعداد سوالات.....
۵۲	جدول (۳-۳) متغیرهای مربوط به ویژگی‌های فردی و زراعی.....
۵۲	جدول (۴-۳) متغیرهای مربوط به ویژگی‌های اقتصادی و ترویجی.....
۵۴	جدول (۵-۳) روستاهای مورد مطالعه.....
۶۰	جدول (۱-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب سن.....
۶۱	جدول (۲-۴) فراوانی پاسخگویان برحسب جنسیت.....
۶۱	جدول (۳-۴) فراوانی پاسخگویان برحسب وضعیت تاهل.....
۶۲	جدول (۴-۴) فراوانی پاسخگویان براساس میزان تحصیلات.....
۶۲	جدول (۵-۴) فراوانی پاسخگویان برحسب تعداد فرزندان.....
۶۳	جدول (۶-۴) فراوانی پاسخگویان براساس تعداد افراد تحت سرپرستی.....
۶۳	جدول (۷-۴) فراوانی پاسخگویان بر اساس نوع مسکن.....
۶۳	جدول (۸-۴) فراوانی پاسخگویان بر اساس داشتن وسیله نقلیه.....
۶۴	جدول (۹-۴) فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد وسیله نقلیه.....
۶۴	جدول (۱۰-۴) فراوانی پاسخگویان بر اساس دارا بودن دام.....
۶۵	جدول (۱۱-۴) فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد دام سبک.....
۶۵	جدول (۱۲-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد دام سنگین.....
۶۶	جدول (۱۳-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان تولید خرما.....
۶۶	جدول (۱۴-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان فروش خرما.....
۶۷	جدول (۱۵-۴) فراوانی پاسخگویان براساس میزان مصرف خرما.....
۶۷	جدول (۱۶-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سطح زیر کشت.....
۶۸	جدول (۱۷-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس کشت آبی.....
۶۹	جدول (۱۸-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس کشت دیم.....
۶۹	جدول (۱۹-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن درختان.....
۷۰	جدول (۲۰-۴) فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد درختان باغ.....

فهرست جدول‌ها

صفحه

عنوان

- جدول (۴-۲۱) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد سال‌های کشت خرما..... ۷۰
- جدول (۴-۲۲) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دارا بودن شغل غیر کشاورزی..... ۷۱
- جدول (۴-۲۳) توزیع فراوانی پاسخگویان براساس نوع وارپته خرما..... ۷۱
- جدول (۴-۲۴) توزیع فراوانی پاسخگویان براساس نوسانات میزان محصول..... ۷۲
- جدول (۴-۲۵) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس نوع نظام کشاورزی..... ۷۳
- جدول (۴-۲۶) رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به میزان درآمد..... ۷۳
- جدول (۴-۲۷) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس دریافت وام و تسهیلات برای خرماکاری..... ۷۴
- جدول (۴-۲۸) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان دریافت وام و تسهیلات..... ۷۴
- جدول (۴-۲۹) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد دفعات دریافت وام..... ۷۵
- جدول (۴-۳۰) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد وام دریافتی..... ۷۵
- جدول (۴-۳۱) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس فاصله منزل تا بانک کشاورزی..... ۷۶
- جدول (۴-۳۲) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان بدهی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری..... ۷۶
- جدول (۴-۳۳) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس مالکیت باغ..... ۷۷
- جدول (۴-۳۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس دریافت کمک‌های بلاعوض..... ۷۷
- جدول (۴-۳۵) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان دریافت کمک‌های بلاعوض..... ۷۸
- جدول (۴-۳۶) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس عضویت در تشکل‌ها..... ۷۹
- جدول (۴-۳۷) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس برگزاری دوره آموزشی..... ۷۹
- جدول (۴-۳۸) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس آشنایی با کارشناس بیمه..... ۸۰
- جدول (۴-۳۹) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس کانال ارتباطی..... ۸۰
- جدول (۴-۴۰) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس منابع ارتباطی..... ۸۱
- جدول (۴-۴۱) فراوانی پاسخگویان بر حسب اطلاع از یارانه بیمه..... ۸۱
- جدول (۴-۴۲) فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تاثیر یارانه بیمه بر پذیرش بیمه..... ۸۲
- جدول (۴-۴۳) فراوانی پاسخگویان براساس پاسخگویی صندوق بیمه..... ۸۲
- جدول (۴-۴۴) فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان پاسخگویی صندوق بیمه..... ۸۳
- جدول (۴-۴۵) فراوانی پاسخگویان براساس دریافت غرامت..... ۸۳

فهرست جدول‌ها

صفحه

عنوان

۸۴	جدول (۴-۴۶) فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد دفعات دریافت غرامت.....	
۸۴	جدول (۴-۴۷) فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان رضایت از دریافت غرامت.....	
۸۵	جدول (۴-۴۸) فراوانی پاسخگویان بر اساس نوع پرداخت غرامت.....	
۸۵	جدول (۴-۴۹) فراوانی پاسخگویان بر اساس آگاهی از نرخ حق بیمه.....	
۸۶	جدول (۴-۵۰) فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان نرخ حق بیمه	
۸۶	جدول (۴-۵۱) فراوانی پاسخگویان بر اساس عادلانه بودن نرخ حق بیمه.....	
۸۷	جدول (۴-۵۲) رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به نگرش بیمه.....	
۸۸	جدول (۴-۵۳) رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به تعهد نسبت به بانک.....	
۸۸	جدول (۴-۵۴) رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به آینده‌نگری.....	
۸۹	جدول (۴-۵۵) رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به آگاهی.....	
۹۰	جدول (۴-۵۶) رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به ریسک‌پذیری.....	
۹۱	جدول (۴-۵۷) رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به رضایت از بیمه.....	
۹۲	جدول (۴-۵۸) توصیف نقش مؤلفه‌های ترویجی در گروه پذیرنده بیمه.....	
۹۳	جدول (۴-۵۹) نتایج مقایسه میانگین بین متغیرهای نگرش، تعهد، آینده‌نگری، ریسک‌پذیری و آگاهی (آزمون t).....	
۹۵	جدول (۴-۶۰) نتایج مقایسه میانگین بین متغیرهای زراعی و اقتصادی (آزمون t).....	
۹۶	جدول (۴-۶۱) نتایج مقایسه میانگین بین متغیرهای فردی، زراعی و اقتصادی (آزمون t).....	
۹۸	جدول (۴-۶۲) نتایج مقایسه مؤلفه‌های فردی، زراعی، اقتصادی و ارتباطی در بین گروه‌های پاسخگو (آزمون من واینی).....	
۹۹	جدول (۴-۶۳) نتایج مقایسه مؤلفه‌های فردی، زراعی، اقتصادی و ارتباطی در بین گروه‌های پاسخگو (آزمون کای اسکویر).....	
۱۰۱	جدول (۴-۶۴) تبیین مدل رگرسیون لوجستیک.....	
۱۰۳	جدول (۴-۶۵) آماره‌های نیکویی برازش مدل رگرسیون لوجستیک	
۱۰۴	جدول (۴-۶۶) آزمون هاسمر و لم شو.....	
۱۰۴	جدول (۴-۶۷) توزیع فراوانی مشاهده شده و پیش‌بینی شده به همراه درصد تشخیص نمونه.....	

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۸	شکل (۱-۱) مراحل اجرایی تحقیق.....
۴۸	شکل (۱-۲) الگوی نظری تحقیق.....
۵۵	شکل (۱-۳) موقعیت شهرستان ایران شهر در سیستان و بلوچستان.....

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

بخش کشاورزی به لحاظ ویژگی‌های ساختاری و نقش بارزی که در فرایند توسعه کشور دارد، از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد و مهم‌ترین ثروت ملی و تامین‌کننده نیازهای غذایی مردم و مواد خام صنایع کشور است. استقلال نسبی و حداقل وابستگی به منابع ارزی، وجود منابع بالفعل و بالقوه، شرایط آب و هوایی متنوع برای تولید انواع گوناگون محصولات، برخی از مزیت‌های این بخش در مقایسه با بخش‌های دیگر اقتصادی است (فرجی و میردامادی، ۱۳۸۵). وابستگی بخش کشاورزی به طبیعت موجب شده است که فعالیت‌های این بخش، تحت‌الشعاع تغییرات مداوم و مستمر محیط زیستی قرار گرفته و تولید محصولات کشاورزی تحت تاثیر طیف وسیعی از خطرات طبیعی قرار گیرند (زمانی و همکاران، ۱۳۸۶). این خطرات موجب می‌شوند که کشاورزان به طور معمول نگران بازپرداخت هزینه‌های مختلف از جمله هزینه‌های ضروری زندگی خود و خانواده‌هایشان باشند. افزون بر این نهادهای روستایی و وام‌دهندگان که با این کشاورزان در تماس هستند، نیز نگران بازپرداخت وام‌ها هستند. از طرف دیگر، مطالعات متعدد مبین ریسک‌گریزی بهره‌برداران کشاورزی، به ویژه کشاورزان خرده‌پا و کوچک است (Torkamani, 2006). از این رو بقا و دوام فعالیت‌های تولیدی در این بخش نیازمند حمایت‌های جدی از تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران این بخش است.

در بین سیاست‌های مختلف حمایتی، بیمه محصولات کشاورزی به عنوان راه‌حل مفید و مناسب جهت مقابله با این خطرات همواره مورد توجه و تاکید بوده است. بیمه محصولات کشاورزی به کشاورزان کمک می‌کند تا به منظور کاهش ریسک، بهترین برنامه‌های مدیریتی و استراتژی‌های پایدار را به کار ببرند (Hoq et al., 2003). بیمه محصولات کشاورزی سازوکاری برای مشارکت در پذیرش ریسک است که از راه مشارکت تولیدکنندگان در پذیرش ریسک، در هنگام پدید آمدن خطر، از ضرر و زیان وارد شده بر تولیدکننده جلوگیری می‌کند و یا به درآمد وی ثبات می‌بخشد. از سوی دیگر، بیمه محصولات کشاورزی، نوعی سازوکار مالی است که به جبران خسارت‌های برخاسته از تغییرات اقلیمی و پدیده‌های طبیعی خارج از کنترل بشر می‌پردازد (کریمی و همکاران، ۱۳۸۶). مطالعه حاضر تلاشی در راستای شناسایی این عوامل تعیین‌کننده در بین خرماکاران شهرستان ایرانشهر می‌باشد.

۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

کشاورزی نقشی حیاتی و راهبردی در نظام اجتماعی و اقتصادی بر عهده دارد. با وجود اهمیت بخش کشاورزی در اقتصاد کشور، فعالیت در این بخش نسبت به دیگر فعالیت‌های تولیدی و اقتصادی متفاوت است، از جمله این که فعالیت در بخش کشاورزی به علت اتکای زیاد به طبیعت و وابستگی آن به عوامل و شرایط جوی و محیطی، فعالیتی همراه با ریسک محسوب می‌شود و تولیدکنندگان این بخش همواره با خسارات بی‌شماری ناشی از بروز حوادث قهری و بلایای طبیعی روبرو هستند و زندگی اقتصادی آنها در معرض مخاطرات جدی قرار دارد (کرمی، ۱۳۸۹). وجود ریسک بالا در فعالیت‌های کشاورزی و نحوه برخورد با آن نیز از دیر باز توسط صاحب‌نظران رشته‌های گوناگون این بخش اقتصادی مورد توجه و بحث قرار گرفته است. بخشی از ریسک‌های مربوط به فعالیت‌های کشاورزی در زمینه عرضه فرآورده‌ها و نوسان‌های شدید قیمت در بازار و بخش دیگر در خصوص فعالیت‌های تولیدی در این بخش که عمدتاً از تاثیرپذیری آنها از محیط زیست و طبیعت بر گرفته می‌شود، بوده است (آبیار و قدیریان، ۱۳۸۰). بیمه محصولات کشاورزی به عنوان یکی از ابزارهای حمایتی مناسب جهت حمایت از منابع مالی تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران این بخش‌ها در هنگام بروز حوادث قهری و طبیعی، از سوی صاحب‌نظران علوم اقتصادی کشورها مورد تاکید جدی قرار گرفته است و در نظام‌های مختلف کشاورزی اکثر کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته جهان اعمال می‌شود (ترکمائی، ۱۳۷۷). استان سیستان و بلوچستان به عنوان دیار نخلستان‌های انبوه، با داشتن ۵۰ هزار هکتار سطح زیر کشت و سالانه حدود ۱۹۰ هزار تن خرما، دومین تولیدکننده این محصول پس از خوزستان در ایران می‌باشد که به علت نبود سرمایه‌گذاری مناسب، این محصول با نام دیگر استان‌ها بسته‌بندی و به بازارهای مصرف داخلی و خارجی صادر می‌شود. وضعیت نامناسب حاکم بر صادرات خرما، تولید سیستان و بلوچستان موجب شده هویت اصلی تولیدکنندگان واقعی این محصول ناشناخته بماند. خرما، تولیدی سیستان و بلوچستان قسمت قابل توجهی از نیازهای تغذیه‌ای روستاها و شهرهای مناطق زیر کشت را تامین می‌کند. بلوچستان یکی از مناطق مستعد برای کشت و تولید محصولات زراعی و باغی خصوصاً خرما است که حدود یک پنجم نخیلات کل کشور را در خود جای داده و شهرستان ایرانشهر از مراکز عمده تولید خرما در سیستان و بلوچستان محسوب می‌شود و اولین منطقه تولید انواع و اقسام خرما در این استان است که خرما، ریبی آن در دنیا

انحصاری و خرمای مضافتی آن از نظر وزن، کیفیت و مرغوبیت در دنیا بی‌نظیر است اما خشکسالی چند سال اخیر در منطقه ایرانشهر خسارات جبران‌ناپذیری را به کشاورزان و نخلستان‌هایشان وارد کرد و باعث نابودی سطح وسیعی از بهترین نخل‌هایشان گردید. در طی همین خشکسالی به علت خشک شدن محصولات و بی‌توجهی مردم، سطح وسیعی نیز از طریق آتش‌سوزی نابود گردیدند، که باعث افت محسوس تولید خرما و عرضه آن در منطقه گردیدند. نخیلات و خرما از محصولات آسیب‌پذیر جوی هستند که در برابر پدیده گرما، آفتاب، شرجی بودن هوا، باران، تگرگ، توفان و پدیده گرد و خاک دچار خسارت می‌شوند و بدون پوشش بیمه همواره در معرض خطرات و آسیب‌های جدی هستند که معیشت آنها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. از آن جا که میزان موفقیت و کارایی سیاست بیمه محصولات کشاورزی به طور قابل توجهی به گرایش کشاورزان به بیمه محصولات خویش بستگی دارد، انجام بررسی‌های تحلیلی به منظور تعیین تاثیر عوامل گوناگون فردی، زراعی، اقتصادی و ارتباطی تاثیرگذار بر فرآیند تصمیم‌گیری کشاورزان در گرایش به بیمه محصولات از اهمیت خاصی برای نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری بخش کشاورزی برخوردار است. همچنین سایر ضرورت‌های انجام تحقیق حاضر به این شرح است:

شناسایی عوامل تاثیرگذار بر پذیرش بیمه در جهت تشویق کشاورزان به پذیرش و در نهایت تعدیل برخی ریسک‌های اقتصادی که خانوارها را تهدید می‌کند. بعلاوه انجام پژوهش حاضر می‌تواند به برنامه‌ریزان بیمه کشاورزی نیز کمک کند تا مهمترین روش‌های ترویج بیمه در بین کشاورزان را شناسایی کنند. در نهایت با وجود خطرات طبیعی که همواره وجود دارد و اقتصاد خانوارهای کشاورز را همواره تهدید می‌کند، انجام تحقیق حاضر از جهت جلب توجه کشاورزان، کارشناسان بیمه و مسئولان سازمان جهاد کشاورزی به اهمیت بیمه در کاهش آسیب‌پذیری خانوارهای روستایی می‌تواند مهم باشد.

۱-۳- بیان مسئله

دیرگاهی است که سهم بخش کشاورزی در اقتصاد کشور کاهش یافته است، اما این بخش که در حال حاضر بار تغذیه جمعیت کشور را بر دوش دارد، توانایی و ظرفیت آن را دارد که در موازنه ارزی کشور نقش بیشتری بازی کند. در حال حاضر سهم خودکفایی کشور در زمینه تولید محصولات